

स्थापना : १९५४

“स्वावलंबी शिक्षण हेच आमचे ब्रीद”-कर्मवीर
रयत शिक्षण संस्थेचे,

सद्गुरु गाडगे महाराज कॉलेज, विधानगर, कराड

पिन - ४१५ १२४ जि. सातारा (महाराष्ट्र) पो. ऑ. बॉ. नं. ३
फोन : कार्यालय : (०२१६४) २७१३४६ निवास : (०२१६४) २७१७९४
फॅक्स : (०२१६४) २७१३४६

Website : www.sgmcollege.org

E-mail : sgmkarad@yahoo.com / str_sgmck@bsnl.in

कला, विज्ञान व वाणिज्य (कनिष्ठ व वरिष्ठ)

■ (शिवाजी-विद्यापीठ, कोल्हापूर संलग्नित) ■

■ संस्थापक ■

पद्मभूषण डॉ. कर्मवीर भाऊराव पाटील
डी.लिट.

■ प्राचार्य,

डॉ. मोहन राजमाने

एम.एस्सी., पीएच.डी.

नेक मानांकन : A

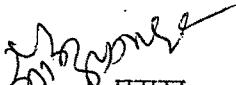
संदर्भ क्र. :

दिनांक :

XEROX COPY

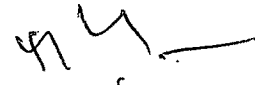
-- प्रमाणपत्र --

प्रमाणित करण्यात येते की, कु. चव्हाण अश्विनी सुरेश ही या महाविद्यालयाच्या सन २००९-२०१० या वर्षात एम.फिल. (मराठी) पदव्युत्तर अभ्यासक्रमासाठी नियमित विद्यार्थीनी होती. तिने “स्त्रियांच्या कहाण्या : रूपबंधात्मक अभ्यास” या विषयावर प्रा.डॉ. सौ. माधुरी विलास दाणी यांच्या मार्गदर्शनाखाली प्रबंधिका पूर्ण केली आहे. तिची प्रबंधिका एम.फिल. (मराठी) परीक्षेसाठी स्वीकारण्यात यावी, अशी शिफारस करण्यात येत आहे.

प्रमुख

मराठी पदव्युत्तर अध्यापन व
संशोधन केंद्र, कराड

प्राचार्य

सद्गुरु गाडगे महाराज कॉलेज,
कराड

ठिकाण: कराड

दिनांक: २९/६/२०११.

डॉ. सौ. माधुरी विलास दाणी
एम.ए., बी.एड., नेट, पीएच.डी.
माजी मराठी विभाग प्रमुख,
मुधोजी महाविद्यालय, फलटण

प्रमाणपत्र

कु. चव्हाण अश्विनी सुरेश यांनी,

‘ स्त्रियांच्या कहाण्या : रूपबंधात्मक अभ्यास ’

या विषयावरील प्रबंधिकेचे संशोधन कार्य समाधानकारकरित्या पूर्ण केले आहे .

कु. चव्हाण अश्विनी सुरेश यांनी माझ्या मार्गदर्शनाखाली स्वतंत्ररित्या प्रबंधिका लिहिली असून ती इतर कोणत्याही विद्यापीठातील अन्य कोणत्याही परीक्षेसाठी सादर केलेली नाही .

सादरची प्रबंधिका शिवाजी विद्यापीठाच्या एम.फिल. (मराठी) पदवी परीक्षेसाठी सादर करण्यास माझी अनुमती आहे . त्यांच्या शोधप्रबंधिकेचे काम पूर्णावस्थेत आहे व ती सादर करण्यास काहीही अडथळा नाही याची मला खात्री वाटते .

मार्गदर्शक

कराड
दिनांक : १०.६.११

(प्रा. डॉ. सौ. माधुरी विलास दाणी)

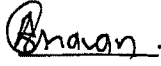
प्रतिज्ञापत्र

मी कु. अश्विनी सुरेश चव्हाण प्रतिज्ञापूर्वक सांगते की, 'स्त्रियांच्या कहाण्या : रूपबंधात्मक अभ्यास' या विषयावरील सदरची प्रबंधिका शिवाजी विद्यापीठाच्या एम्. फिल्. (मराठी) पदवी परीक्षेसाठी सादर करित आहे. ही प्रबंधिका मी स्वतः लिहिलेली असून तिचा कोणताही भाग मी अन्यत्र कोठेही, कोणत्याही परीक्षेसाठी सादर केलेला नाही.

ही प्रबंधिका पूर्णपणे स्वतंत्र आहे.

स्थळ : कराड

दिनांक : १५-०७-२०११

अभ्यासक,

(कु. अश्विनी सुरेश चव्हाण)

ऋणनिर्देश

स्त्रियांच्या कहाण्यांबद्दल मनापासून आवड, आस्था असल्याने, त्या विषयाचा रूपबंधात्मक दृष्टीने सखोल अभ्यास करावा ही भावना, हा हेतू निर्माण झाला. यातूनच 'स्त्रियांच्या कहाण्यांचा रूपबंधात्मक अभ्यास' हा विषय एम्. फिल्च्या शोध प्रबंधिकेसाठी निवडण्यामागे मराठी विभागातील डॉ. विश्वनाथ शिंदे, रविंद्र ठाकूर आणि रणधीर शिंदे (शिवाजी विद्यापीठ, कोल्हापूर) तसेच मार्गदर्शक प्रा. डॉ. सौ. माधुरी विलास दाणी यांच्याशी प्रत्यक्ष चर्चा करून विषय निश्चित केला.

स्त्रियांच्या कहाण्यांचा अभ्यास करत असताना त्यातून दिसून येणाऱ्या वेगळ्या आशयाचा व त्यात वापरल्या गेलेल्या रचनातंत्राचे दिसून येणारे वेगळेपण नोंदवणे आवश्यक वाटले. या वेगळेपणातूनच रूपबंध उलगडण्याचा प्रयत्न केला आहे आणि वाङ्मयीन मूल्यमापन केले आहे. शोध प्रबंधिकेतील विवेचन, स्त्रियांच्या कहाण्यांचा रूपबंधात्मक चिकित्सक अभ्यास सर्वमान्य होईलच असे नाही. परंतु, या शोध प्रबंधिकेतून एका अभ्यासू संशोधकाच्या भूमिकेतून हा शोध घेण्याचा म्हणजेच अभ्यास करण्याचा प्रयत्न केला आहे.

प्रस्तुत विषयाचा अभ्यास करताना विषयाची निवड करण्यापासून ते प्रबंधिकेला पूर्णत्व प्राप्त होईपर्यंत माझ्या आदरणीय व माननीय मार्गदर्शक डॉ. सौ. माधुरी दाणी यांनी केलेल्या अचूक व मौलिक मार्गदर्शनामुळे, तसेच प्रबंधिका पूर्ण करण्यासाठी दिलेल्या प्रेरणेमुळे व सहकार्यामुळे ही शोध प्रबंधिका पूर्णत्वास पोहोचू शकली. त्यांची सदैव ऋणी राहणे हे मी माझे सद्भाग्यच समजते.

शिवाजी विद्यापीठाच्या मराठी विभागातील अध्यापक व स्टाफ यांचे मौलिक मार्गदर्शन लाभले.

एम. फिल्. अभ्यासक्रमाला प्रवेश घेऊन तो पूर्ण करण्यासाठी सहकार्य व प्रेरणा देणारे आदरणीय प्राचार्य राजमाने सर तसेच मराठी विभाग प्रमुख प्रा. सूर्यमाला जाधव, प्रा. शोभना रैनाक, प्रा. रमेश पोळ, प्रा. डॉ. रेश्मा दिवेकर आणि प्रा. संजयकुमार सरगडे (सद्गुरु गाडगे महाराज कॉलेज, कराड) या सर्वांचे मार्गदर्शन व सहकार्य कधीही न विसरण्यासारखे आहे.

त्यामुळे मी त्यांची सदैव ऋणी आहे.

मराठी विषयाबद्दलची गोडी वाढविणारे प्रा. डॉ. पांडुरंग ऐवळे, प्रा. रामकली पावसकर, प्रा. विनायक राऊत यांनीही मला सतत प्रेरणा दिली. त्यांनी वेळोवेळी उपलब्ध करून दिलेल्या पुस्तकांचा, मासिकांचा उपयोग झाला.

सद्गुरू गाडगे महाराज कॉलेज - कराडचे ग्रंथालय, बॅरिस्टर बाळासाहेब खर्डेकर ग्रंथालय - कोल्हापूर, मुधोजी कॉलेज - फलटणचे ग्रंथालय, बाळासाहेब देसाई कॉलेज-पाटणचे ग्रंथालय, नागोजीराव पाटणकर वाचनालय-पाटण या ठिकाणाहून मिळालेले संदर्भग्रंथ प्रबंधिकेसाठी मोलाचे आहेत. या सर्व ग्रंथालयातील ग्रंथपाल, सेवकांची मला सतत मदत मिळाली. त्याबद्दल मी त्यांचे विशेष आभार मानते. त्याचप्रमाणे प्रस्तुत प्रबंधिकेची संगणकाद्वारे अक्षरजुळणी करणारे श्री. सय्यद शेख सर व सर्वजित ग्राफिक्स, कराडचे श्री. नरेंद्र वळवडे यांचीही मी आभारी आहे.

या प्रबंधिकेचा अभ्यास करीत असताना माझे पती श्री. नितीन पाटील यांचे सहकार्य मिळाले नसते तर मी हा अभ्यास पूर्ण करू शकले नसते. त्याचप्रमाणे माझे वडील श्री. सुरेश चव्हाण, आई सौ. शोभा चव्हाण तसेच माझे सासु-सासरे श्री. भिमराव पाटील व सौ. शारदा भिमराव पाटील, श्री. दादासाहेब पाटील व सौ. सुनिता दादासाहेब पाटील यांच्या आशीर्वादामुळेच हे काम होऊ शकले. माझी नणंद आणि तिचे पती श्री. प्रल्हाद नलवडे व सौ. उर्मिला नलवडे यांनीही एम्. फिल्. पूर्ण करण्यासाठी प्रेरणा दिली. या माझ्या कामात माझा भाऊ-बहीण, वहिनी, आजी-आजोबा, चुलते, दीर, त्याचप्रमाणे माझी नणंद, जावा तसेच माझे मामा श्री. रमेश नलवडे व मावशी सौ. जयश्री पाटील या सर्वांनीच मला वेळोवेळी खूपच मदत केल्याने मी त्यांची उत्तराई होणेच पसंत करते.

या सर्वांखेरीज ज्यांचा प्रत्यक्ष-अप्रत्यक्षपणे या संशोधनकार्यास हातभार लागला, परंतु नजरचुकीने नामनिर्देश करण्याचे राहिले असेल अशा सर्वांचे मी मनापासून आभार मानते.

यापुढेही या सर्वांचे सहकार्य मिळावे, अशीच साथ मिळावी अशी अपेक्षा करते व सर्वांची ऋणी राहू इच्छिते.

अनुक्रमणिका

प्रकरण क्रमांक	प्रकरणाचे नांव	पृष्ठ क्रमांक
प्रकरण पहिले अ) ब) क) ड)	रूपबंधाचे स्वरूप : लोकसाहित्य म्हणजे काय ? आदिबंधाचे स्वरूप. कल्पनाबंधाचे स्वरूप रूपबंधाचे स्वरूप	१ ते ५०
प्रकरण दुसरे अ) ब) क) ड)	स्त्रियांच्या कहाण्या : स्वरूप व्रते - व्याख्या व स्वरूप कहाणी स्त्रियांच्या कहाण्यांचे हेतू स्त्रियांच्या कहाण्यांची कारणे.	५१ ते ८०
प्रकरण तिसरे	कहाण्यांच्या आशयाचा अभ्यास	८१ ते १०८
प्रकरण चौथे अ) ब) क) ड) इ) ई) उ) ऊ) ए) ऐ)	स्त्रियांच्या कहाण्यांचा रूपबंध कहाण्यांची भाषाशैली कहाण्यांची मांडणी कहाण्यांतील संवाद कहाण्यांची कथनशैली कहाण्यांतील सांकेतिकता कहाण्यांतील ईहवादी दृष्टिकोन कहाण्यांतील नीतीची शिकवण कहाण्यांतील पुनरावृत्ती कहाण्यांतील अद्भूतता कहाण्यांतील वस्तुमात्रांवर मानवी आरोपण	१०९ ते १४१
प्रकरण पाचवे	उपसंहार साधन ग्रंथसूची संदर्भ ग्रंथसूची	१४३ ते १५६ १५७ १५८ ते १६०